

Scenariusz zajęć dla rodziców

Co warto wiedzieć o diagnozie mojego dziecka?

Niniejsze opracowanie stanowi scenariusz zajęć adresowanych do rodziców dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej. Głównym celem tych zajęć jest zwiększenie świadomości na temat znaczenia diagnozy psychologiczno-pedagogicznej w procesie wspierania ucznia. Po zakończeniu zajęć uczestnicy powinni wiedzieć:

1. Czym jest diagnoza, jakie są jej cele oraz dlaczego jest wykorzystywana w procesach edukacyjnych?
2. Kiedy należy wykonać diagnozę i kto powinien ją przeprowadzić?
3. Jak wyglądają kolejne etapy diagnozy psychologiczno-pedagogicznej?
4. Jakie korzyści wynikają dla dziecka z przeprowadzonej diagnozy?
5. Jak przygotować dziecko do spotkania z diagnostą?
6. Jakie są prawa rodzica oraz dziecka w kontekście diagnozy?

Zajęcia zostały opracowane tak, aby miały charakter edukacyjny. Powinny być prowadzone w grupach od 5 do 20 osób. Całkowity czas przeznaczony na ich realizację wynosi 45 minut.

Osoba prowadząca: nauczyciel specjalista – psycholog szkolny.

Co warto wiedzieć o diagnozie mojego dziecka?

Cele zajęć

1. Wprowadzenie uczestników w tematykę diagnozy w kontekście szkolnym. Rozróżnienie szkolnej oceny funkcjonalnej od diagnozy prowadzonej w poradni psychologiczno-pedagogicznej.
2. Wskazanie, kto i kiedy powinien przeprowadzić diagnozę psychologiczno-pedagogiczną oraz omówienie, jakie korzyści płyną z diagnozy dla dziecka.
3. Przeprowadzenie przez proces diagnozy w kontekście szkolnym oraz na poziomie poradni – zwrócenie uwagi na istotny wpływ współpracy całego zespołu oraz rodziców.
4. Praktyczne wskazówki: jak przygotować dziecko do diagnozy.
5. Zapoznanie z przysługującymi prawami wynikającymi z wizyty w PPP.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie do zajęć

Zajęcia rozpoczynają się przywitaniem wszystkich uczestników oraz krótkim wprowadzeniem w tematykę zajęć.

Następnie prowadzący przechodzi do tematu zajęć – rozpoczyna jeszcze we wprowadzeniu od zdefiniowania i wyjaśnienia pojęć: szkolna ocena funkcjonalna oraz diagnoza psychologiczno-pedagogiczna. Wskazuje na różnice między pojęciami, ale jednocześnie podkreśla istotę współpracy w relacji szkoła – poradnia – rodzic. Szczegółowe informacje prowadzący znajdzie w oddzielnym materiale „Wprowadzenie do diagnozy – przewodnik dla nauczycieli specjalistów na temat diagnozy”.

Kiedy należy przeprowadzić diagnozę oraz kto powinien ją przeprowadzić?

Po wprowadzeniu prowadzący przechodzi do praktycznego wskazania, kiedy należy przeprowadzić diagnozę w poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz jaki specjalista taką diagnozę będzie prowadził.

Wskazówki metodyczne

- Należy wyraźnie odróżnić rolę psychologa szkolnego od psychologa diagnosty pracującego w placówce specjalistycznej. Zalecane jest wskazanie, że w określonych sytuacjach diagnoza powinna być wykonywana w poradni psychologiczno-pedagogicznej.
- W tym miejscu warto również podkreślić, że szkoła na podstawie oceny funkcjonowania oraz podjętych oddziaływań stwierdza potrzebę skierowania do PPP i informuje o tym rodzica. Rolą rodzica jest natomiast złożenie wniosku do poradni o wykonanie diagnozy.

Jak przebiega diagnoza?

Prowadzący tę część może rozpocząć od krótkiej dyskusji, podczas której zadaje pytanie rodzicom: jak według nich taka diagnoza wygląda? Takie ćwiczenie ma na celu zweryfikowanie aktualnej wiedzy uczestników oraz zwiększenie interakcji.

Następnie przechodzi do omówienia – od ogółu do szczegółu – jak przebiega proces diagnozy.

Materiał do omówienia przez prowadzącego

Etapy działań diagnostycznych:

- Etap 1 – ocena potrzeb dziecka w szkole
 - Poziom 1 – nauczyciel we współpracy z rodzicami ustala zakres pomocy oraz dokonuje okresowej ocena efektywności działań.
 - Poziom 2 – jeśli poziom 1 tego wymaga – dodatkowo włączani są nauczyciele specjaliści: psycholog, pedagog, logopeda.
 - Poziom 3 – całościowa ocena efektywności działań zespołu. Na tym poziomie podejmowana jest decyzja, czy niezbędne jest skierowanie dziecka do PPP.
- Etap 2 – diagnoza specjalistyczna w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Prowadzący powinien podkreślić istotę współpracy pomiędzy nauczycielem, specjalistami ze szkoły oraz diagnostą z PPP i rodzicami. W tym miejscu należy omówić przebieg takiej diagnozy:
 - Pierwsza wizyta – wywiad z rodzicem. Jakich pytań należy się spodziewać? Zawarcie kontraktu diagnostycznego.
 - Badanie psychometryczne oraz obserwacja dziecka – czym jest i po co się je wykonuje?
 - Udzielanie informacji zwrotnych oraz dalsze oddziaływania postdiagnostyczne.
- Etap 3 – organizacja wsparcia w szkole na podstawie wszystkich zebranych informacji oraz diagnozy z PPP (Czarnocka, 2021).

W podsumowaniu prowadzący podkreśla, co zyskuje dziecko i rodzice dzięki diagnozie:

- Wiedzę na temat aktualnego funkcjonowania dziecka – ustalenie aktualnych problemów/trudności,

- Informacje na temat mocnych i słabych stron,
- Plan interwencji, oddziaływań postdiagnostycznych.

Jak przygotować dziecko do diagnozy w poradni psychologiczno-pedagogicznej?

W ostatniej części prowadzący wskazuje na to, jak przygotować dziecko do diagnozy

1. Porozmawiaj z dzieckiem o wizycie.
2. Wytlumacz, że celem wizyty jest pomoc w lepszym funkcjonowaniu.
3. Pokaż korzyści z wizyty w poradni – poznanie swoich mocnych stron, możliwość znalezienia sposobów na obecne trudności itp.
4. Opowiedz o swoich odczuciach. Podziel się wrażeniami z pierwszej wizyty.
5. Powiedz, że nie jest jedynym dzieckiem, które z takiej pomocy korzysta.
6. Opowiedz jakie pytania mogą się pojawić oraz co będzie najprawdopodobniej robić w czasie takiej wizyty.
7. Przed samą wizytą zadбай, aby dziecko było wyspane i najedzone.
8. Rozmawiaj z dzieckiem o wizycie zawsze, kiedy tego potrzebuje.

Prowadzący może również wskazać, czego należy unikać w przygotowaniach do wizyty w poradni psychologiczno-pedagogicznej:

1. Nie zatajaj celu wizyty.
2. Nie sugeruj dziecku, że „ma być grzeczne” – dziecko w czasie diagnozy powinno być sobą.
3. Nie mów: „Sprawdzimy, czy jesteś mądry/mądra”, „Pani sprawdzi, jak się zachowujesz”.
4. W czasie wizyty nie zmuszaj dziecka do mówienia, nie oceniaj ani nie porównuj.

Na sam koniec tej części prowadzący powinien również wskazać, jakie dokumenty należy zabrać ze sobą na pierwsze spotkanie do poradni.

Prawa rodzica oraz dziecka jako podmiotu diagnozy

Ostatnią część prowadzący powinien poświęcić omówieniu praw, jakie przysługują zarówno rodzicom/prawnym opiekunom, jak i dzieciom w ramach korzystania z usług diagnostycznych. Poniżej w ramce przedstawiono podstawowe prawa klienta (w tym niepełnoletniego). Szczegółowe informacje prowadzący odnajdzie między innymi w książce Krasowicz-Kupis i in., 2019 „Diagnoza psychologiczna dla potrzeb edukacji”, str. 63-64.

Podstawowe prawa klienta, w tym niepełnoletniego

- Prawo do dobrowolności. Klient decyduje bez przymusu i na podstawie pełnej informacji, czy chce skorzystać z usługi psychologicznej. Prowadzenie diagnozy psychologicznej bez świadomej zgody klienta jest bezprawne.
- Prawo do ochrony prywatności. Poufna jest informacja o fakcie korzystania z pomocy psychologicznej przez konkretną osobę, wyniku diagnozy oraz wszelkie informacje, jakie psycholog zdobył na temat klienta.
- Prawo do poznania wyników diagnozy. Klient uzyskuje zrozumiałą dla niego informację o wynikach diagnozy psychologicznej, a psycholog jest odpowiedzialny za wyjaśnienie wszelkich niejasności i wątpliwości. Informacje na temat wyników powinny być przekazywane w bezpośrednim kontakcie. Tylko klient ma prawo decydować, czy zapozna inne strony (np. placówkę oświatową) z wynikami diagnozy psychologicznej (Standardy diagnozy psychologicznej w edukacji, 2018, s. 4-5).

Zakończenie

Podsumowanie wszystkich omówionych treści ze szczególnym zwróceniem uwagi na pozytywne aspekty, jakie niesie za sobą diagnoza oraz na istotną rolę rodzica we współpracy ze szkołą oraz poradnią psychologiczno-pedagogiczną.

Bibliografia

Cieciuch, J., Strus, W., Skimina, E., Ponikiewska, K., Rogoza, R., Topolewska-Siedzik, E., Skoczeń, I., Rymarczyk, K., Jasiński, B. (2023). *Objawy-Kompetencje-Cechy. Całościowa diagnoza osobowości. Koncepcja i pomiar*. Warszawa: Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Czarnocka, M. (2021). *Diagnoza – obszary, sposoby, narzędzia*. W: I. Chrzanowska, G. Szumski (red.), *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole*, s. 162-173. DOI: 10.47050/65591838.162–172.

Dłużniewska, A., Szubielska, M. (2017). *Diagnoza – definicja, klasyfikacje, modele, narzędzia*. W: Krakowiak, K. (red), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży* (s.20-44). Warszawa: Ośrodek Rozwoju i Edukacji.

Domagała-Zyśk, E., Mariańczyk, K., Chrznowska, I., Czarnocka, M., Jachimczak, B., Olempska-Wysocka, M., Otrębski, W., Papuda-Dolińska, B., Pawlak, K., Podgórska-Jachnik, D.(2022). *Szkolna Ocena Funkcjonalna: Przebieg procesu w aspekcie oceny aktywności i uczestnictwa*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Domagała-Zyśk, E., Knopik, T., Oszwa, U. (2018). Znaczenie diagnozy funkcjonalnej w edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. *Roczniki Pedagogiczne*, 10(3), 77–90. <https://doi.org/10.18290/rped.2018.10.3-5>

Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K., Filipiak, M., Gruszczyńska, K. (2019). *Diagnoza psychologiczna dla potrzeb edukacji. Standardy dla psychologów pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych*. Gdańsk: Harmonia Universalis.

Stemplewska-Żakowicz, K. (2010). *Diagnoza psychologiczna. Diagnozowanie jako kompetencja profesjonalna*, Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.